

ΟΤΑΝ Η ΕΛΛΑΣ ΗΤΟ ΗΝΩΜΕΝΗ...

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

Η πρώτη αυθεντική εξιστόρησι των ένδοξων κατορθωμάτων της Έλληνικής Φυλής εις τὸν αἰῶνα μας, γραφομένη ὑπὸ ἐπιτελείου εἰδικῶν συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδος μας ἐπὶ τῇ βάσει νέων στοιχείων καὶ τῆς αὐτογράφου ἐκδόσεως τοῦ τότε Διοικητοῦ τῆς ἡρωϊκῆς 4ης Μεραρχίας ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ κ. Κ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ ὁλόκληρος.

[Συνέχεια ἐκ τοῦ χθρσινού]

Θὰ ἴτο σημειώσων παραλείψει ἴσως εἰς τὸν ἐννεονοεταμην ἰδιαίτερος τὴν δρᾶσιν τοῦ ὑπὸ τὸν τότε πλοίαρχον Ἀνδρ. Δ. Μισοῦλην διορηκτοῦ «Ψαρώ» κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῇ βάσει ἀφηγήσεως τοῦ ἰδίου. Ὡς γνωστὸν, τὸ τουρκικὸ θω-

ροπὸν τῆς φωτιάς ποὺ κρύβανε. Καὶ σὲ γέφυρα ὅμως βασίλευε ὁ διαταγὸς καὶ ἡ ἀμφιβολία γὰρ τὴν ἐθνικότητα τῶν πολεμικῶν, γὰρ ὡς τὴν ὅλα κατὰ ἀσθενὴν ἰσχύϊα ἀλλὰ δὲν διακρινόνταν ἐξὸ ἀπὸ τοὺς πυκνοὺς καὶ θολοὺς καπνοὺς τοῦς.

— Δὲν ξεύρωμε καλὰ ἀκόμη εἴτε κάποτε μὲ διαταγὰ ὁ Ναύαρχος Κουντουριώτης οἱ τοὺς ἀξιομαχικοὺς, τοῦ, ἀν εἶνε ὁ τουρκικὸς στόλος ἡ τὰ πολεμικὰ τῶν Δουρμένων τὰ ὅσα ἀφῆσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

— Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ ἀνδραγαθισμοῦ ἀπὸ τὸ θωρακισμὸν ἀκούσθη καὶ δυνατὴ δυνάμει φρενὸς σὲν ἐπὶ αὐτῇ καὶ διώχοντι καὶ ἀμφιβολία.

— Ἐν τῇ Ναυαρχίᾳ, τὰ ἐξερχόμενα πλοία φαίνονται ἐξ ὀπίσθου. Κάθε ἀμφιβολία εἰς τὴν πλὴν καὶ περνοῦσε.

Μία ἀσκήσια κορδέλλα ἦτο ἔδανε τὴν τὴν θάλασσαν τὴν ἀπὸ τὴν ἑκείνη ἀπὸ τὰ Στενά. Ὁ Ναύαρχος Κουντουριώτης ἠρώμενος ἀπὸ γὰρ βηματίζε ἀσυνήθιστα γρήγορα σὲ γέφυρα καὶ ἀνίστατο τὴν θάλασσαν καὶ τὸ θέημα τοῦ

Ὁ Ναύαρχος ἡμεῖς σημειώσω βιαστικὰ τὸ σῆμα τῆς ἐφόδου.

— Ὑστερα ἀρχίσει ἡ σάλπιγγα νὰ χτυλᾷ τὴν πολεμικὴν ἐγερσιν, τὴν ἐτοιμότητα, δηλαδὴ, τοῦ πλοίου νὰ δεχτῇ τὸν ἐχθρὸν. Οἱ ἡρώες τῆς σάλπιγγος γλήγοροι, πεταγτοὶ, θορυβητικοί, σαρπάζανε τὴν γὰρ, τὴν ἐπὶ τῇ, τὴν ταραχὴν, τὴν ἑλπίδα, τὸ νευρίασμα κάποτε καὶ τὸ

ΝΙΚ. ΑΠ. ΚΑΖΙΖΑΡΑΣ, κελευστής, φονεύσας εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλάδος

ρηκτὰ τὰ λαβόντα μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ὁ «Βαρβαρὸς», τὸ «Γουργούρ-Ρέις», τὸ «Μεσοῦνι» καὶ τὸ «Λοῦρι-Τεφί». Τὰ «Ψαρά» ἔβαλλον ἐναντίον τοῦ «Μεσοῦνι» ὅπου ἦτο τὸ μόνον ἐξωκλιζόμενον διὰ ταχυβόλων μεγάλο καὶ μέσου διαμετρήματος ἐκ τῶν τουρκικῶν θωρηκτῶν, ἐκτοπισματος 10.000 τόνων περίπου καὶ προσφάτως τότε ἀνακατασκευασθέντος ἐκ τῆς ναυπηγείου Ἀνσλάντο. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς ναυμαχίας ἡ ταχυβολία τοῦ κατέστη λίαν καταφανὴς καὶ τὰ «Ψαρά» ἂν καὶ εἶχον διπλάσι τοῦ ναυαρχοῦ, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ ἑλληνικὰ θωρηκτὰ, νὰ βάλλουν κατὰ τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος, ἔβαλλον κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ κυβερνήτου τῶν κατὰ τὸ «Μεσοῦνι». Μετ' οὗ πολὺ τὸ θωρηκτὸν τοῦτο βλήθεν προφανῶς ἐξῆλθε τῆς γραμμῆς παραγωγῆς τῶν τουρκικῶν καὶ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐπὶ τῇ πρὸς τὰ Στενά ἐγκαταλείπον τὸν ἀγῶνα. Τὴν θέσιν τοῦ κατέλαβε τὸ θωρηκτὸν «Λοῦρι-Τεφί», ὅπου ἐβλήθη ἐπίσης καὶ πυρκαϊὰ ἐξεργάσθη ἐπ' αὐτοῦ λίαν καταφανῆς. Οὕτω ἡ φυγὴ καὶ αἱ πρῶται ζήτησι τῶν τουρκικῶν θωρηκτῶν ἐξεδηλώθησαν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην.

Τὰ «Ψαρά» ἂν καὶ ἔφερον πυροβόλα βραδυβόλα τῶν 27 καὶ τῶν 13, ἀνεπίτταν ταχυβολίαν οὐδέποτε ἐπιτεύχουσαν κατὰ τὰ ἐν εἰρήνῃ γρανάσια, ὑπερέβησαν δὲ κατὰ ταύτην καὶ τὸν «Ἀβέρωφ» διότι ἔβαλλον 92 βολὰς διὰ 4 πυροβόλων καὶ τοῦτο δι' ὅλους τοὺς τομῆς, ἐνῷ ὁ «Ἀβέρωφ» ἔβαλλε δι' 8 πυροβόλων ταχυβόλων ἐντός περὶ τρεπομένων πύργων μὲ ἰδίαν ἀναχορηγίαν ἑκάστου.

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν ὁ ναύαρχος ἀρχηγὸς τοῦ στόλου Κουντουριώτης ἐπέβη τοῦ θωρηκτοῦ «Ψαρά» καὶ ἐξεφύσε τὴν εὐαρέσκειάν του, ἐν ἐπιθεωρήσει, ἐκ οὐδενὸς δὲ ἄλλου πλοίου ἐπὶ καὶ ὅλην τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου.

Ἀλλὰ παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ὄλος ἐνδιαφέρον καὶ αἱ ἐξηγήσεις πλοιοποικίας καὶ ἐντεταλτοῦ τοῦ δημοσιογράφου κ. Κ. Φαλαίτης ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλάδος τὴν ὁποίαν παρακολούθησεν ἐκ τοῦ πλοίου ἀπὸ τοῦ «Ἀβέρωφ».

— Εἰς τὰς δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα — καθὼς γράφει — κάποιον ὑποπλοῖον εἶ φάνηκε ἀνάμεσα Τενέδου καὶ Μουλήνης. Ὁ «Ἀβέρωφ» ἐστρεψε τοῦς προβολεῖς τοῦ πλοίου τοῦ ἄλλου φανόνταν ἐν ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ἐμπορικά καὶ τὸ ἄγνοον νὰ ἐξακολουθῇ τὸ δρόμον του. Μετ' οὗ ἐξημέρημα ὁ στόλος βρέθηκε, πάλιν ἐξ ἀπὸ τῇ Τενέδου. Πλησίον κατὰ τὰ λαβάνελλα γρήγορα νὰ παρατηρήσῃ αὐτοὺς ὕψιστο, καπνὸν ἡ κίνη-

Ἀντιπλοίαρχος ΑΝΑΠ. ΜΙΑΟΥΛΗΣ, ὁ ὁποῖος ὡς πλοίαρχος κατὰ τὸ 1912 διετέλεσε κυβερνήτης τῶν «Ψαρώ», λαβὼν μέρος εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Λήμνου

ἐχθροῦ. Μετὰ τὸν οἱ οἰακιστὲς στέλνανε σήματα σὲ ἄλλα πλοία καὶ δυσκολευναι τὸ περπάτημα τοῦ. Ἔτσι σὲ μὴ σιγῇ τοὺς φωνάζει:

— Τὴ περὶ τὸν μπροστὰ μου, καὶ μοῦ κόβετε τὸν ἀέρα!

— Ὑστερα ἡ γὰρ τοῦ τοῦρε μὲ ἐξαιρετικὴν ὁρμῇ γὰρ αὐτοὶ μετὰ ἀξιομαχικοῦ καὶ διαγνοῦ.

Τὸν ἴδιο καιρὸν ὁ ἀσκήσιας τοῦ «Ἀβέρωφ» ἐστρεψε σὲ ἀντιτορπιλικὰ τῆς περικοπίας τὸ σῆμα: Ε. Χ., σῆμα τῆς ἐφόδου τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ ἰδια ἐξοχότης ἔγινε μὲ γενικὸν σῆμα καὶ σὲ τρία θωρηκτὰ καὶ τέσσαρα ἀντιτορπιλικά τοῦ συνοδεύαν τὸν «Ἀβέρωφ».

Κοντὰ καὶ ἑξαιρετικὰ, κατὰ τὸν Κάβο τοῦ Σηροῦ κατὰ τὴν Τενέδου, κατὰ τὸν Κεφαλο, βατόριον φορητὰ, σφοδρὰ σὲ σφοδρὰ σὲ τὴν παρασάτη, ἀνενίσταν ἀνέπνοια γὰρ τὸ σκοπιὸν τῶν Σαβῶν... Ἀπὸ τῆς 8.20 μέχρι τῆς 9 ὁρμήσανε μετὰ τοῦ «Ἀβέρωφ» καὶ τῶν ἀντιτορπιλικῶν τῆς περικοπίας ἐς τὴν λεγόμενα.

Τὴν εἰρήνην ὅμως ἔφερε σὲ λίγο καὶ τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Βελοζ». Περικοπίας μὲρος σὲ τὴν Στενὰ καὶ φάνηκε ἀσχετὰ ὁλοκατῶς καὶ μὲ σηκωμένα ἀπὸ μακρὰ τὰ σήματα.

— Τὰ ἐμφανισθέντα πλοία εἶνε ἐχθρικά.

ΓΚΟΥΡΑΣ ΜΑΜΟΥΡΗΣ, ἀνθυποπλοίαρχος, τραυματισθεὶς εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλάδος

φόβο.

Ὁ σκοπὸς τῆς πολεμικῆς ἐγέρσεως ἦταν διαλεγμένος ἀνάλαφρος, γαρούμενος, πεταγτοῦ. Μία νικητήρια πνοὴ περνοῦσε μαζὶ του, καὶ ὁ θορύβος φανόνταν νὰς γίνοι ὁ συνδυασμὸς τοῦ.

Κάποια βολὴ εἶδος θύελλος, ἔτοιμης νὰ ἐξαπάρῃ, σηκώθηκε τότε καὶ συνεπῆρε τὴν ναυμαχίαν. Ἄλλοι εἶχαν ἀντικληφθῇ οἱ ἰδιοὶ πλοῖα τὸν ἐχθρὸν σὸλο, ἄλλοι εἶχαν ἀκούσει τὴν ἐφόδον, ἄλλοι εἶχαν ὁρμῇ καὶ πολλοὶ ἔνοιον ἀκόμα σὲν πραγματικὸν ἡμᾶς. Ὅλοι ὁμοῦ τρέχανε σὲ τὴν θέσιν τοῦς προθέμενοι καὶ γλήγοροι σὲ σάλπισμα καὶ σὲ μεγάλη διαταγὴ τοῦ.

Κάθε ἀνδρὰς σὲ τῇ θέσιν τοῦ, καὶ κατὰ θέσιν γὰρ καὶ ἀνδρὰ. Ὅλες οἱ θυρίδες καὶ αἱ ἐξοδοὶ κλειστοῦσαν, καὶ ἡ ζωὴ μέσα σὲ σκάφος σ' ὅλην τὴν ἐντασι πῶς νὰ κινή τὸ καράβι πρὸ ἀπαρασκήτου καὶ πρὸ ὁλέθρου σὲν ἐχθροῦ.

Τὰ πυροβόλα ἀρχίσανε νὰ κινῶνται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀπάνω καὶ κάτω, σωλῆνες γὰρ τὴν πυρκαϊὰ σφωδρῶσαν σὲ καταισφιαν. Διαστημωμένα δοκιμαζόνταν. Οἱ αὐτοὶ μεταφέρνανε σήματα καὶ σηματοδοκίαν νοσοκόμοι τρέχανε παντοῦ μοιράζοντας ἐπιδόσεις μὲσα σὲ μικρὰ δέματα κρεβάτια καὶ χειρουργικὰ ἐργαλεῖα μεταφερόνταν σὲ θωρακισμένο νοσοκομεῖο.

Πύργοι, κανόνια, σκοπευτικὰ μηχανήματα, φορεῖα, σωλῆνες τορπιλλορλητικοί, νοσοκομεῖο, ἀποθήκες καὶ πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία ὅλα σὲ κίνησιν καὶ σὲ ἐντασι πῶς νὰ προακούσῃ τὸν πυρετὸν καὶ τὸν τροχόν.

Οἱ πυροβολητὲς ἀνεβαίναν ἐνὰ μᾶζον σὲ τὸς πύργους τοῦς, οἱ μηχανικοὶ καὶ οἱ θερμοστές κατεβαίναν σὲ τὰς θέσεις τοῦς, οἱ ἀνδρες τοῦ πορτιδαποθηκῶν γανθόναν σὲ βαθεῖα διαμερίσματα τοῦς. Ἄλλοι τρέχανε νὰ κλείσουν τὰ στεγανά, ἄλλοι πετοῦσαν σὲ τὴν θάλασσαν καὶ εὐφλεκτὴ ὕλη. Λίγα λόγια καὶ δουλειὰ πολλή.

Πάνω σὲ κατὰστρωμα καὶ σὲ ἐπίστεγο ὁ ὑποκελευστὴς διανάτης Σβορώνος μαζὶ με τοὺς ναύτες Παλῆ, Τριτῆ, Μαρτινίτσου, καὶ τὸν διοικὸν Πανούτσου, τοποθετοῦσαν τοὺς σωλῆνες τῆς πυρκαϊῆς, στερεώναν τὰ σήματα τοῦ ἀσχημάτου, βάσαν σὲ λειτουργίαν τὰ δύο μεγάλα ὑπάρτια, πετοῦσαν σὲ τὴν θάλασσαν βαρέλια γεμάτα ροῦμι, ντενεκέδες μὲ περὶ αἶμα καὶ βενζίνη, καὶ ἄλλα δοχεῖα μ' εὐφλεκτὰ ὕλη. Ὑστερα ἀρχίσανε νὰ γεμίζονε μὲ νερὸ τῆς μεγάλης βάρκας.

[Ἀῤῥιον ἡ συνέχεια]

...α γληγορότερα που
έφτανε ο ένας στον
άλλο ήτανε έκπλη-
κτική, τρομακτική.
Τα μηχανήματα δεν
προλαβαίνανε να
τους παρατηρούνε :
16,000 ... 15,000...
15,700... 15,000...
14,200...
Ο ένας άρθερός
έρχεται πίσω από
τον άλλο ού να
στροβιλίζταν όλοι
σε κάποιο δαιμονι-
σμένο χορό.

Τό γυνό μάτι
διάφανε τώρα τα
τουρκικά θωρηκτά μ' όλες σχεδόν τις
λεπτομέρειές τους.

Κάτω από τις πυριτιδαποθήκες φά-
νανε διαρκώς με το φωναγωγό ως πό-
νο σκού, πύργους, φωνές ανθρώπων,
που άπληστα γυρνούσαν ν' ακούσουνε
και να μάθουνε. Κι' από πάνω τους
άπαντούσανε πρόθυμα, πόσε με αλή-
θειες και πόσε με φτηνές.

Κάποτε μέσα σκού, πύργους γινό-
ταν άποκομή και νεκρική σιγή. Σι-
γο όμως άρχίζανε πάλι οι ψιθυρισμοί.
τά σχολία και τό μονότονον τρικ τρικ
των μηχανημάτων του Ρόγκαν που μι-
κραίνανε και τρώγανε με άπληστία την
άποστασι.

Σεις δεκατέσσερις χιλιάδες μέτρα ο
διευθυντής του πυρός παράγγειλε :
—Γεμιστε.

—Γεμιστε, έπανελάβανονκαι οι άρ-
χηγοί των πύργων άξιωματικοί, με
προθυμία που έκανε τις φωνές τους
βραχνισμένους.

—Εγκυριαστέ διατάξανε και
πάλι οι άξιωματικοί άρχηγοί.
—Ετοιμάστε τα πυροβόλα.

Οι δυό σκόλο διαρκώς πλησιάζανε
κι' έφτανε ή στιγμή.

ΕΧΟ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΦΕΡΩ ΠΙΣΩ ΤΟ 21

Την ώρα εκείνη ο ναύαρχος Κοιν-
τουριώτης άκούστηκε να φωνάζη στο
διευθυντή του πυροβολικού, πλωτάρχη
Εμμανουήλ Αργυράτος :

—Είπε όλα έτοιμα Μανώλη ;
—Μάλιστα, κύριε ναυαρχε.

—Ε! πρόσσε καλά γιατί θ' ή-
σάσαστε πολύ' όχι' ή άπώνες πιά. Έχω
σκοπό να φέρω πίσω τό 21.

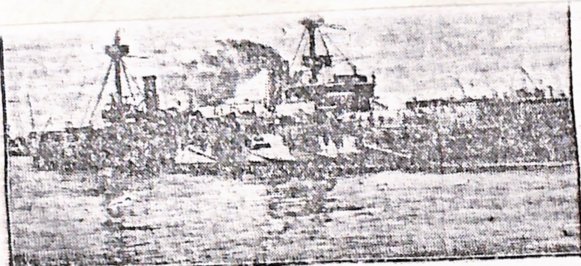
Στις 9,15, ο άξιωματικός του δια-
στηματούρου σήην άκίνο γέφυρα, ση-
μασφόρος Άγγελής, άνάγγειλε :

—12,30 μέτρα.
Κάποιος οίκαισής, κοιτάζοντας με
τά καλά, είδε ένα μεγάλο σήμα να
πατεβαίνει από την ίσση της τουρκικής
ναυαρχίδας και έσπασε σ' άναφο-
νήτό :

—Κύττα, κύττα ! Έέρει και σήματα
ό π... !

Μαζί όμως με την ύλη σ τ ο λ ή
του είδοποιητικού σήματος κάτι φοβε-
ρό φάνηκε σ'ά μάτια.

Αναρίθμητες φωνές πυναχτήκανε
άπό τους όρκους των τουρκικών θω-

ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΩΡΗΚΤΑ ΜΑΣ. «Σπέτσκι» (ένω) και «Ψαρά»
(κάτω), τα όποια άναπτύξαν άξιοδύναστον δράσιν κατά τόν Έλλη-
νοτουρκικόν πόλεμον

ΟΊ όίος οίκαισής της γεφύρας φώ-
ναζε σόν πρώτο αυτό :

—Μας ρίχνει, ο άίτιος !
Οι τριγυνοί των όδίδων που σήζινε
τόν άέρα φτάσανε ως τ' αήτιά. Όλα
τά βλήματα είχανε πύσει βριχά, σε
άπόστασι 200-500 μέτρα μπρός από τα
έλληνακά θωρηκτά.

Από τους πύργους κι' από τη γε-
φυρα δεχτήκανε την πρώτη όμορυν-
τία, με έσκακίσματα :

—Γά, γά ! Μας ρίχνει !
—Μας έρριξε ο ...

—Νά στο μάτι σου ! Κάνανε κίποι-
οι, δίνοντας γιά άπάντησί τους στή
διευθυντή των βλήματων τις άνοιγμέ-
νες πύλας τους.

Οι πυροσφύγγιοι όμως άρχισανε
δυνατίζ και άείκλωτος ζητωκραυγές.
Άλλοι πάλι, όνυπόμενοι και νευρι-
κοί, σωτιούσανε :

—Μα γιατί, γιατί δεν ρίχνουμε και
μεις ;
—Μωρέ τι τους φυλάτε, τους ρ...

ΟΙ ΠΥΡΟΣΦΥΓΓΙΟΙ ΔΕΚΑ
ΒΡΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΑΓΙΑΣ

Τα βλήματα είχαν σκαώσει σήτες
άπό άφρούς και κίπνο μέσα στή θά-
λασσα, και φωνάζανε σι να θέλανε
να τη σκαφούνε. Πάνω στή γέφυρα ο
ναύαρχος Κωνσταντίνος γελαστός και
χαρούμενος δέχτηκε την πρώτη έχθρι-
κή όμορυντία με τη συνήθειά της ά-
κακη βρωσιά του, την τόση γνώση και
περσιμωδή :

—Βρε τους κινάγιδες !
Σε λίγο σκαθάκε από την «Α3»
ρωφ το γενικό σήμα, σ' όλα τα
πλοία :

—Άρξαστε πυρ !
Τό ίδιο παράγγελμα δόθηκε από τό
διευθυντή του πυρός με τόν φωναγω-
γό σ'ό σκαθμό των διαταγών του «Α3»
βέρω κι' από κεί με γληγορότα ά-
στυμής ή διαταγή έφτασε σ' όλους
τους πύργους.

Ο διευθυντής του πυρός τηλεφω-
νόσε και σφαιρίσε :

—Τα παραγγέλματα θα δοθούν διά
του κώδωνος του πυρός.

Ένα τρεβέρκι διαπεραστικό και
τραβηγμένο άκούστηκε. Ήτανε ο πρώ-
τος κωδωνισμός. Τό προειδοποιητικό.

—Σκοπεύετε τό πρώτο πλοίο ;
Ήρθε πάλι ή διαταγή του άρχηγού
του πυρός.

—Προσοχή ! Διέταξε ο άρχηγός του
κάθε πύργου άξιωματικός.

Ο κώδων χτύπησε πάλι δεύτερη
φορά :

—Έτοιμοι !
Και σ'ό τέλος τρεις πιο δυνατοί και
πιο τραβηγμένοι κωδωνισμοί : πυρ.

Αυτό ήτανε τό σύνθημα και ή αρχή.
Τό πανηγύρι ή; φωνές και τόν θα-
νάτου είχε άρξισει.

ΠΟΥΣΑΙ ΚΑ'Υ ΜΕΝΗ ΜΑΝΑ !

Οι τουρκικές όβίδες περνούσαν με
σφυρίγματα, ακομαχικά και τριγυμούς
και σκαίνανε δεξιά, αριστερά, μπρός
και πίσω στήν έλληνική ναυαρχίδα.

Όλη ή λύσσα των Τούρκων είχε μα-
ζευτεί έπάνω της. Ή θάλασσα γινό-
τανε ενι αλαπιδαστο και θωλο άνα-
κάτεμα από άφρούς, κίπνους, φωνές
και μυρουδιά βαρείς αέμων και μπα-
ροδής.

Στους πύργους μέσ η διάφορε; κι-
νήσεις των έργαλείων και των χειρι-

...δρες πετάσανε και
τό τελευταίο σημά-
δι του διαταγμού.
Προσπαθούσανε μά-
λιστα πώς να φανή
ο καθ' ένας πιο
γενναίος και πιο
χαίματος από τόν άλ-
λο και πώς να δι-
νεταί έξαιρετική ζωή
μέσα σόν πύργο με
τά διάφορα σχολία,
τά άστεία και τά
βωμολοχηματά τους.

Στήν αρχή ζητω-
κραυγές. Ύστερα ο
ένθουσιασμός :

—Γιά σου, μωρέ
και τους φάγναι :

—Βάλτο, μωρέ, βάλτο !
Κι' έδινε ο ένας σόν άλλο τόχει.

Ένας πυροβολητής από τα Κα-
λύβια του Κοζωπιά, έλεγε με έπε-
ρηφάνεια και αυτοθαυμασμό άφού έ-
φερνε τόν κινητό γεμιστήρα σ'ό πηγάιο
του κινονίου :

—Πόδοσι καυμένη μίνα ! Πόδοσι
καυμένη μίνα, να δής τό γυνό σου
πού ναυαχτεί !

Τό ναύτη αυτό τό είχε έξαιρέσει ή
Ανωτάτη Ύγειονομική Έπιτροπή, έ-
πειδή έπασχε από σπονδυλίτιδα. Με
τήν έπιστοράσευι όμως πέταξε την έ-
ξαιρεί του και πήγε και καταιάγτηκε
εθελοντής.

Ο...ΑΓΙΑΣΜΟΣ

Στόν δεξτό πυρναυ πυργο ο άριθ-
μός 7 ναύτης του δεξιού πυροβολίου,
φοβήθηκε και κτερίνισε με τις πρώτες
βολές του έχθρου.

—Βρε παληάνθρωπε, του φώναζε
με θυμό, ο έποκελευστής Χάλαρης, τι
δείλιασες ; Νά πάρω τό σίδερο να σου
σπάσω τό κεφάλι !

—Τά μάτια του ναύτη άσπράφταν
άπό ντροπή και πείσμα. Οι σύντροφόι
του τόν κοιτάζανε με οίκτο. Άρξιος
με μεγάλη προθυμία να χειρίζεται τόν
άνεγκυστήρα. Ο φόβος του είχε πε-
ρίσει σ'ά μαρτυρικό χιονόνερο που
λυώνει την ίδια στιγμή.

Τό κατάρτισμα και τό έπίστεγο του
«Α3» έρωφ, πλημμυρίζανε σ'ά νερά
που σκαίνανε τα τουρκικά βλήματα
άπό τη θάλασσα. Κάποιο από τα βλή-
ματα αυτά ήσανε τόσο νερό ώστε οι
άνδρες του προωπαίου πύργου γινήκανε
όλοι μουσκεμένοι. Ή θάλασσα είχε πε-
ράσει με όρη από τις κανονοθυρίδες
κι' από τις τρύπες της άναπνοής.

Ο έποκελευστής πυροβολητής Κού-
λης άνοιξε την ίδια στιγμή την παλά-
μη του, τη γεμισε με τη θάλασσα που
κατέβαινε από τις τρύπες του πύρ-
γου και ήπτε κάνοντας :

—Αγ' ! Άγιασμός ! Μας άγιασαν
οι πεσέβγκηδες.

(Αύριον ή συνέχεια)

ΟΤΑΝ Η ΕΛΛΑΣ ΗΤΟ ΗΝΩΜΕΝΗ...

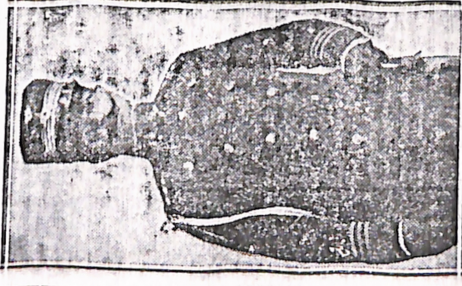
ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

Η πρώτη αθηνική εξιστόρηση των ενδόξων κατορθωμάτων της Έλληνικής Φυλής εις τόν αιώνα μας, γραφουμένη υπό επιτελείου ειδικών συνεργατών της εφημερίδος μας επί τη βάσει νέων στοιχείων και της αυτογράφου εκδόσεως του τότε Διοικητού της ήρωϊκής 4ης Μεραρχίας ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ κ. Κ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ, ή οποία θα δημοσιευθή ολοκληρωθεί.

Γ' Ο ΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

Μέσα σε λίγα λεπτά από την πρόβλη του ελληνικού στόλου, ή ναυμάχη έφτασε όλη τη δύναμή της στην ένωση. Οι τουρκικές δόξες άκόνισαν τη θάλασσα, σηκώνοντες στήριξ μεγάλες από άφορ, νερό και καπνό και περνούσαν με σφοδρήματα, ουρά-ορματα και βολκάντα.

Τα νερά μαζί με τόν ιδρώτα τρέχανε

ΑΔΕΣ. ΗΡ. ΓΕΡΟΝΤΑΣ

ταχυπαιχτός των Έλλήνων εμβροχτώναν, λαβών μερος εις έλξ, τις μέχρης του σώματος Ρωμιοί, και εις τόν άγώνα της Βορείου Ήπειρου.

σε κανάλια, από μέτανα, από τους λατιούς, από τα ρούχα όλων.

Ένας γδοίπος γλίστρει τρεβήγμενος και πονηρός κι ή θάλασσα σηκώνεσε σε στήριξ ύψος δέκα, δεκαέντε, άλλα και σαράντα και πενήντα μέτρα πολλές φορές. Τα πιο μικρά βλήματα σφύριζαν, τα μεγάλα γρονθίζαν και γανυρίζαν. Όσα περνούσαν πολύ χαμηλά άφηναν ένα βουήν ! ού νά θέλανε νά σέσω τον άέρα. Τόν πείσαν και τόν κάνανε νά μπαινή με όρη και σφύριγματα από τις τριτες των πύργων. Οι όβιες του περνούσαν από ποιά ταχυία άφηναν ένα φτύλιξ άσπρη θάλασσα. Παλλά θραύματα από τις όβιες άφύριζε να χυπάνε να ξεσάζονε, να τρεπάζουν, διαφορά μέτρη, από το κατόρθωμα και το μεσοστόγειο του « Αβέρωφ ».

Η ΑΠΟΚΟΣΜΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΥΡΙΤΛΑΠΟΘΗΚΗΣ

Μέσα στους πύργους ή βοή, τα νερά, ή μωβιά της μπαρούτης, ή κίτρινη, κάνανε τους άνδρες ν' αγγίζονε νά χάνονε την συνείδηση όλων των γύρω από αυτούς. Πυροβόλουνε όμοις άδικοντα, χύρνιν στο έργο τους και στην νηινή τους.

Κάπου-κάπου ό νοσοκόμος του πύργου μοιράζε στους άνδρες κανένα ποτήρια κρασί ή κονάκ και αλκοήλ πίνε και φωνάζανε :

— Γεια σας παιδιά. Βεράνε το Θεό τους... Φοιά !

Αλλά και κάπο βαριά από τις πυριτιδοθήκες φωνάζανε άκατάστατα με τους φωνητικούς. Ήτοιχονε την σφοδρία και ίκετόσανε νά λίγο ποτό.

— Πας πάσε : Καλά : Βουλιάζανε κανένα... Μωρέ και λίγο κονάκ γινάτι στεγνώσανε.

— Τους τσιτσάκιε. Πάσε τοδε σβόσιε.

— Τους τσιτσάκιε, λέει... Ζήτωσω, μωρέ ζήτωσω...

Και μέσα στις πυριτιδοθήκες, καλώς ή κακά από την έμφανεια της θάλασσας, μια παράξενη κι άπρόσμενη ζωή κινήταν και θραύονταν. Ό άνδρες κατέβαν από τους άναμώδους κορμούς, σκαρπώνοντας : ή αναπνοή της μοναχιά, και τό σκαρπάρη της μοναχιάς, του βόλου, του κρόνου, της θάλασσας, του καπνού, έφύγε από την άσπρη θάλασσα. Κάποιος κείνός το είδε : τρεβήξανε τρεβήξανε...

Ήλθε από τους πύργους κατέβαν με λίγα φανίκα και οι πυριτιδοθήκες φωνάζονε από το άδύνατο και θαυρο μένο φως. Κάπου μεγάλα γάρφα και κάπου αλλοιώτικη αυτοκλειό-θησι συνεκλήρε όλοις και κάτω.

Σε λίγο λευκά-τάρα ή τέλειερα-άνεψανε πάλι τα ήλεκτροά φώτα, και διάφανοι γυρίσανε πλοήσιο κι άσπρο φως.

Στην πυριτιδοθήκη του δεξιού προορίου πήγαν τόν 19, ό ναύτης Γκιλας, ένας άνδρας κίτρινος και ταύρος μαζί μίσσησε στον έρση, με βολάντη την καλόντα του, κι έβουρνούσε ένα σκαννά με άκοντος τις φλέβες του λαιμού του, άπάζε τα βλήματα με τα χέρια του, χωρίς να μετακινείσταν την άρπάγη και τα φθό τονε στο φορείο, όλομα σε δύναμη, σε άνοχη και σε σήματα βόλου.

Με τη ροφή κι άβρίνικη προφορά του φωνάζε από πάνω στο θάλαμο του χειροναθή :

— Η γίνετα μορέ :

— Έπί τους γκίφικς ή άκίμκ :

— Φοιά τους... Φοιά !

Οι από πάνω απαντούσαν με άλλο γό χρομία στη φωνή :

— Το δεύτερο. Πάσε ό Βαγβάρους μακαρίτη τον κάναμε.

— Πας δεύτερο : βαράτε τους μορέ τα σκαλά, βαράνε.

Και τ' άπολένια χέρια του Γκιλας τοποθετούσαν τ' αλυσίδα βλήματα στο φορείο, χωρίς τη βοήθεια της άρπάγης με πιο πειθαρχία πάντα, με πιο δύναμη, με πιο γρήγορτα.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΑΙΜΑ

Σε μια στιγμή μια όβιδα στην προορία πυριτιδοθήκη, έφύγε από τη φαλίδα της κ έπεσε στο πόδι του ναύτη Ιωσήφ. Του λάνισε την αβρόδα

και τα δικά του. Ό καύτης έφυγε από το γά να ήλ πείση κι έβγαιε μια δύνατη φωνή.

— Πας θα πάσε καλόντα τόν Ιωσήφ στο νοσοκόμο : Ραίστε ό ύποκο λειστή ή άμεινστή : Πιστολάς, όλοι κώνιστε : τι μαύρα άρεμάνια μουάκια του !

Κονίους δεν άκούστη : κι όλοι κώνισαν τον πληρωμένο συνάδαφο τους με όλο και κάτοιο φόβο. Το άπυρ-άπο άπύρμα τους είχε τάρδεζα και τους έμαζε τα μέλη και την αρθροδία τους.

Ο πληρωμένος φώναζε διαρκώς, ένω από το άπύρμα της άνωμής άρβύλας του φανόντανε κομμάτια κόκκινα στήριξ, ανακαταλάνι με το περσι του παλαιοτού και τό αίμα έφύγε με δύναμη από και.

Ό υναμειμένος Πιστολάς, άνδρας γιά δυ, πήρε στις πλάτες του τόν τραυματία. Ανέβηκε με τό ζωντανό του φως και έπάνω διαμύλιε, κι από και τ' άμείζε όλο τό διάδρομο ός την πύλη.

Σε λίγο ό Αβέρωφ έλάζε σφοδρή, και οι άπύρμα πυργού άφύριζε το π-αγής τους.

Οι από άνω κελιάς άφύριζε κι έξα κοροβήλουνε τη ναυμάχη σε παρ-τάση, μεθόδια και σφύρα με τους καύτες της ναυμάχς τέχνης.

Έκτανα σάν απάντηση 7.500 μέ-

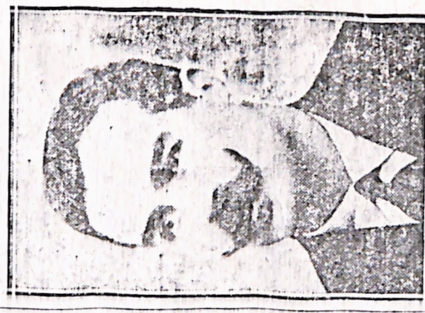

Τε ένα όραιο και συμπαθητικό χαμόγελο.

Η όβιδα είχε χυλίσαι σε διάφορα μέρη το όλοιο Πρωτομήτη, το ναύτη πυροβολητή Μουτ'όφρη και μερικώς άλλους έλαφρότερα.

ΔΩΣΕ ΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΑ ΚΥΡΙΕ ΒΟΥΛΑΓΗ

Πήνω στο κατόρθωμα του « Αβέρωφ ».

ΚΩΝΣΤ. ΣΤ. ΤΣΟΥΠΟΥΛΟΣ
Βουλευτής Βόλου. Έβλεπνους στρατιώτες του Ιου Π.Σ. Συνταγματικός. Έφηνε παρ' του τότε ύπουργού τών Στρατιωτικών νά καταταχθ, μελυνόνη δς μοναχική : και βουλευτής ήτο έξαρτες. Έπασε εις τόν Δεκέτ'ον τήν 20ην Φεβρουάριου 1913, παρζμενών τής πτώσεως τών Ιωαννίνων.

Ρωσ ό θρίαμβος του θανάτου και της απιστοφής έλάζε τόν πιο φρόδο του σκοπό. Τα τουρκικά βλήματα σφύριζαν με μανία και σήτανε ή θραύμιζαν ό κι τόνανε ικετούά τους. Κι ό ύπουργος Βουλγαρίας με συνοδούς τών άκόλουθό των κατή Σελίμη, τραβούσαν σ' όλα τα μέρη του πλοίου, πυροβόλουνε και άπυροβόλουνε, διαρκούντα κ' άδουρμίστα. Ο ύπαρχος έπιδούσανε τς έφινες, έδινε παρ-αγής για το όραιο του πύργου κατόν από άνεμους δυ και και, προ-σέρε μην είχε κανέναν άφισα τη όση του. Η θάλασσα τινάφτανε σε ήφαι-στια γύρω και μούσανε τόν ύπαρχο και τόν άκόλουθό του σάν παρζέσο και μοναχικό τους κείνο περζάτο.

Με τα καλά ποτε σιά μάνα, τότε σιά χέρια ό ύπαρχος βεβαιώνονε γιά τις έφινες του δικού του πλοίου και τις καπνοφύες του έφδρου. Τα τουρκικά θωρηκτά διακρινόντανε αετάρσι με σε καλούς και σε φλόρες.

Ό άκόλουθός του Σελίμη πού είχε έφηνε τη όση του και τιν άπόστα-ση απ' τόν άνωτέρω του, τόν βιαστούσε από τό αεράκι, φοβημένος μή πέσει και χυλίσαι κάτω, από τό σπαστικό τραύμα που έφύρανε τα κανόνια του Αβέρωφ στο ριζικό τους.

Φορέ-φωρέ, ό άκόλουθός Ήτοιχες τα καλά από τόν ύπαρχο κ' έλεγε σ' αίνου τόν τόνο :

— Δίσε μου και μένα κ. Βουλγαρή !

Κι ό ύπαρχος έδινε τι καλά με άπλό γέλιο χωρίς νά σκεπταται κατέρες τις στήριξ τόν οικείο τρόπο του άκόλουθού του.

Μια μεγάλη όβιδα πού πέρας μετά-ξύ στην εκκλησία και σάν πυρναίο πύργο παρ' λίγο νά περζέει μακριά με τόν άέρα της όρης της τό ύπαρχο και τόν άκόλουθό του. Σκαρπάρησαν και οι δυο κάπου γιά νά μή πέσουνε κ' όπυρα έκαυλολήσανε τόν παρζέσο-υόδρο τους, σ' άλλα μέρη του ύπο-φρεκού.

Ιωσήφ ή συνέχεται !

ΑΝΑΔΡΟΜΑΙ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡ. ΧΟΥ

σε κοινά, από μέτωπα, από τους λαιμούς, από τα ρούχα όλων.

Ένας γδούπος γλίστρει τραβηγμένος και μονόκοξος κι η δάλασσα σηκώνεται σε στήλες ύψος δέκα, δεκαπέντε, αλλά και σαράντα και πενήντα μέτρα πολλές φορές. Τα πιο μικρά βλήματα σφυρίζανε, τα μεγάλα γογκίζανε και γανγίζανε. Όσα περνούσανε πολύ χαμηλά άφηνανε ένα βόθρο! Ου νά θέλανε να φάνε τον αέρα. Τον πίεζαν και τον κύνανε να μπαίνει με όρμη και σφυρίγματα από τις τρύπες των πύργων. Οι όβριες που περνούσαν από πολύ χαμηλά άφηνανε ένα φουίζτ φουίζ μελίσσια. Πολλά δραχμάκια από τις όβριες άρχιζανε να χυπάνε να ξεσκίζουσαν, να τρυκούνε, διάφορα μέρη, από το κατάστρωμα και το μεσόστεγο του «Αβέρωφ».

Η ΑΠΟΚΟΣΜΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΥΡΙΤΙΔΑΠΟΘΗΚΗΣ

Μέσα στους πύργους ή βόθ, τα νερά, ή μοναχιά της; απροσέγγιστη, ή κίνηση, κανένας τους άνηκε ν' άρχιζουσαν να χάνουσαν την συνείδηση όλων των γύρω από αυτούς. Ηγοροβόλουσαν όθως αδιάκριτα, κοίταζαν στο έργο τους και στην κίνησή τους.

Κάπου-κάπου ο νοσοκόμος του πύργου μοίραζε στους άνδρες κανένα ποτήριό κρασί ή κοινά και αυτοί πίνανε και φωνάζανε:

— Γιατί σας παιδιά. Βαρύτε το Θεό τους... Φωνάζει!

— Άλλά και κάτω βαδίζει από τις περιπατοδής φωνάζανε ακατάπαυστα με τους φωναγωγούς, ζητούσανε πληροφορίες και έκτείνανε για λίγο ποτό.

— Πώς πάει; Καλά; Βουλιάζανε κανένα... Μωρέ και λίγο κοινά γι' ατι στεγνώσανε.

— Τους τσιτσάσαμε. Πάει τους οβόσανε.

— Τους τσιτσάσαμε, λέει... Ζήτωσω, μωρέ ζήτωσω...

Και μέσα στις πυριτιδαποθήκες, πολλά μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, μια παράξενη κι' άπόκοστη ζωή κινούνταν και υφαινότανε. Ό ό άρεας κατέβαινε από τους ανεμοδόχους κωμηνόσ, σκοτεινός ή αναπνοή ήτανε δυσκολή, και το συναίσθημα της μοναξιάς, του βάθους, του κρύου, της θάλασσας που παραινόνταν, έφανε τη φρίκη και τον τρόμο. Κάτω σε κείνο το βάθος τίποτα δε μπορούσε να δη κανένας και πολύ λίγα ν' άκούσθ. Διαμερίσματα, διαμερίσματα μ' άισαλένια χαμηλά τοιχώματα κι' άρραδια σμένα στη σειρά σεδρένια, κιβώτια που κρυβάνε τις γυναισείς της βαμβακοκρητίδας. Όβριες σε τάξι γεωμετρική βαλάντες μακρούς και μεγάλους και τα φορεία που άκούσανε αναβόλανε άπάντα το σελήρι τους φορείο του θανάτου και της καταστροφής.

Οι άνδρες που τον φορείον τοποθετούσαν τις φουίρες και τα βλήματα και φωνάζανε στον πύργο ψηλά με το φωναγόρι:

— Δείνω φορείον έτοιμο!

— Άριστερον φορείον έτοιμον!

Και πηγαίνοντας, σε ψευτικές ερχόταν ως κάτω σε' αυτά των ανθρώπων την ίδια στιγμή, ή διαταγή των υπαξιωματικών του πύργου στα φορεία:

— Αίρε.

Τα φορεία ανέβαιναν τρίζοντας και με ασύλληπτη γρηγορία.

ΤΟ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

Σαν άντανάλατοι ή άντηλκασμένοι ή άπάνω ζωντανές κινούνταν: τους ανθρώπους κάτω, ή σπινθη βελ τους γερνά τα ατσάλινα τοιχώματα κι' αυτά απαντούσαν μ' ένα βαρύ μουγκρήρι, σε μουγκρήρι σπληνίου, που ανέβαινε πάνω και πλημμύριζε τον πύργο, άπ' όπου είχε κατεβεί.

Σε μια στιγμή κάτω στις περιπατοδής γήινες αποτομο και πυχτο σκοτάδι. Όλα τα ήλεκτρικά φωτα σβήσανε και κανένας δεν ήξερε τι να σκεφτεί. Ένα συναίσθημα σε φρίκη και ήλιος τους παρσε όλοσμουρου, γι' ατι νοιώσανε πως το πνέο είχε άρχει να να βυθίζεται. Και βαδίζει σε κείνο το χάος, πολύ πιο χαμηλά από την επιφάνεια της θάλασσας της υγρής και ύπουλης, είδανε τον εαυτό τους χαμένο, άπορρομένο άπ' όλο τον κόσμο.

— Φώωωω! Βρήτε μια βολή από το στήθος τους. Φώωωω!

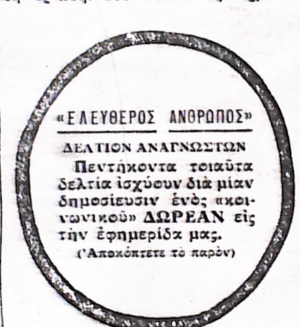
— Βλήματα! Βλήματα! Φωνάζανε πάνω από τον πύργο με το φωναγόρι.

Η πυριτιδαποθήκη στελανε τα βλήματα πάνω έτσι σε σκοτάδι.

Μέσα στο καταχθονίο σκοτάδι κίποτε-κίποτε σκάανε κόκινες λάμψεις από τα πανόνα των πύργων και φωτίζανε πιο μαύρους και πιο κολασμένους τους άγνωστους και κάτω Μοιάζανε σαν άστρίδια που τινάζονταν ή σε κομμάτια φλογές πυρκαϊές.

Και ή ώρα αφ' ης ην δια την δράσιν του «Αβέρωφ» κατά την ναυμαχίαν της Έλλάς εξακολουθεί:

φαιλού της κ έπεσε στο πόδι του ναύτη Ιριώτη. Του λάνιασε την άρθύλλα

και τα δάκρυα. Ό καύτης έγυρε κάτω για να μη πέση κι έβγαλε μια δυνατή φωνή.

— Ποιος θα πείει παιδιά τον 'Ιριώτη στο νοσοκομείο; Ρώτησε ο ύποκολευστής άρμενιστής Πιταγέλης, σγκώνοντας τα μαύρα άρμαίνια μουστάκια του.

Κανένας δεν άπάντησε, κι' όλοι κυτάζανε τον πληγωμένο συνάδελφό τους με οίκτο και κάποιο φόβο. Το απρόοπτο άτύχημα τους είχε ταράξει και τους έδεζε τα μέλη και την προθυμία τους.

Ό πληγωμένος φώναζε διαρκώς, ένώ από το άνοιγμα της λιωμένης άρθύλλας του φαινότανε κομμάτια κόκκινα σάρκας ανακατωμένα με το πύρι του παπουτσιού και το αίμα έτρεχε με δύναμη από κει.

Ό αποκλεισστής Πιταγέλης, άνδρας γιά δυ, πήρε στις πλάτες του τον τραυματία. Ανέβηκε με το ζωντανό του φορείο το επάνω διαμεταίο, κι' από κει τράβηξε όλο το διάδρομο ως την πρόμη.

ΠΩΣ ΕΦΟΝΕΥΘΗ Ο ΜΑΜΟΥΡΗΣ

Σε λίγο ο 'Αβέρωφ άλλαζε στροφή, και οι άριστεροι πύργοι άρχιζανε να πλημμύριζον.

Οι δυο στόλοι πλησιάζανε κι' έξακολουθούσανε τη ναυμαχία σε παράταξη, μεθοδικά και συμφωνα με τους κανόνες της ναυτικής τέχνης.

Έξαφνα στην άποσταση 7.500 μέτρων ο 'Αβέρωφ σηκωσε το σήμα:

— Ό Ναύαρχος καθιστή την κίνησιν του ανεβάρτητον.

Και ο 'Αβέρωφ ρίχτηκε στην καταδίωξη ολοκλήρου του εχθρού.

Σκοπεύετε το τέταρτον πλοίο, έδοσε οιαπατή με το φωναγόρι ο διευθυντής του πυρός στον άριστερο πύργο.

Μαζί όμως σχεδόν με τη διαταγή ένετρασε πυρ, ξεχωριστά άσυνειδητοσ κρότος άκούστηκε πάνω από το μεσόστεγο της πρόμης από το στίσιμο κάτω μεγάλης όβριδας. Πολλοί μέσα στον πύργο φωνάζανε:

— Πάει το μεσόστεγο!

Μά την ίδια στιγμή άναψε μπροστά σε μια μάτια τους μια δυνατή λάμψη σαν από μαύλο κομμάτι πυρπομένο σιδηρό που έσφαιρε από τ' άρον. Το κομμάτι της όβριδας χτύπησε στην άριστερή πλευρά του μεσώκαμινου, του άνωσε μια βύρδα και πλατείει τρύπα, άνάλωσε το άτσάλι του και σκόρπισε σε πολλά κομμάτια που τινχτήκανε μέσα στον πύργο.

Ένα «Φώωω!» δυνατό άκούστηκε, άλλα πολλά άναφώνηκα και τινάγματα πόνο, και οι πυροβολήτες είσανε ανένδοτα του πύργου ανδοκαποίτηρο Μάμουρη, να μάζεψη ένα κουρβανί στο παρτήριό του.

— Δελαζάνε, Δελαζάνε! Φώναζε ο νύτης Άναστασιου στο διόλ. πυροβολητή Δελαζάνο δείχνοντας τον τραυματισμένο άριστα.

Την ίδια στιγμή ο αποκλεισστής Κοτράλης, έκανε:

— Βρε παιδιά χτυπήθηκε ο κ. άνδρ. πολυταχός.

Και κινδύνεψε γρήγορα ο διότος, ο αποκλειστής κι' ο νύτης Γλωστής στον άριστα. Τον πίνανε από τα χέρια και τη μέση και τον κατέβανε από το παρτηρητήριο του.

Ό άριστα κινώ: άν και πολύ βίρδα πληρωμένος και στις δυο του κνήμες — σκεπτε άπ' όλο κίελο πιδανε — έλεγε μαζεύοντας, όλη τη δύναμή του για να φωνάξει:

— Παιδιά δεν είναι τίποτα, τη δουλειά σας.

Τον κατέβασανε στο θάλασο του χειρωνακίου, και από κει τον παραλάβανε ο διότος άπολητής Κουαρίνης, ο όλονομος Μπίδας και δυο ναύτες και τον φέσανε στο νοσοκομείο.

Το πρόσωπό του ήταν γλωπ από τους πόνους κι' από το πολύ αίμα που είχε φάγει. Στά χείλια του όμως, άπεί:

τοτε ύπουργού των Στρατιωτικών να καταταχθώ, μελόνετι ως μονογενής και βουλευτής ήτο έκπαιτεός. Έπεσαν εις τον Δρίστον την 20ην Φεβρουαρίου 1913, παρκομένη της πτώσεως των Έλλανωνων.

ωφ» ο θρίαμβος του θανάτου και της καταστροφής άλλαζε τον πιο φοβερό του σκοπό. Τα τουρκικά βλήματα σφυρίζανε με μανία και σκίζανε ή θρηματίζανε ό, τι κύαινε μπροστά τους. Κι' ο ύπαρχος Βούλγαρης με συνοδεία τον άκόλουθό του ναύτη Σελίμη, τραβούσανε σε όλα τα μέρη του πλοίου, προφυλαγμένα και άπροφύλακτα, θεωρηκόμενα κι' άθεωράσιμα. Ό ύπαρχος επιθεωρούσε τις ζημιές, έδανε παραγγέλεις για το όρθιο του πυρκαϊών που άνάβανε δό και κει, πρόσσε μην είχε κανένας άφισει τη θέση του. Η θάλασσα τινάζονταν σε ήφαισια νερό και μούσκευε τον ύπαρχο και τον άκόλουθό του στον παρίζενο και μοναδικό τους κείνο περιπατο.

Με τα κιάλια τότε στα μάτια, τότε στα χέρια ο ύπαρχος βεβαιωνότανε για τις ζημιές του δικού του πλοίου και τις καταστροφές του εχθρού. Τα τουρκικά θωρηκτά διακρινόντανε σε κατασμήνα σε κατασμήνα και σε φλόγες.

Ό άκόλουθός του Σελίμης που είχε ξεχάσει τη θέση του και την άποστασή άπ' τον άνωτέρω του, τον βαστούσε από το σκακί, φοβισμένος μη πέσει και κληθεί κάτω, από το σεισμικό τράνταγμα που φέροντανε τα κανόνια του 'Αβέρωφ στο υψίστο τους.

Φορές—φορές, ο άκόλουθος ζήτησε τα κιάλια από τον ύπαρχο κι' έλεγε σε αυτόν τον τόνο:

— Δίσε μου και μένα κ. Βούλγαρη!

Κι' ο ύπαρχος έδινε τα κιάλια με άγαλό γέλιο χωρίς να σκεπτεται κείνες τις στιγμές τον οικιακό τρόπο του άκόλουθου του.

Μία μεγάλη όβριδα που πέρασε μεταζόν στην εκκλησία και στον περιμαίο πύργο παρά λίγο να πέτσει μακριά με τον αέρα της όβρης της, το ύπαρχο και τον άκόλουθό του. Στριχθήκανε και οι δυο κίπου για να μη πέσουνε κι' ύστερα έξακολουθούσανε τον παρταζένο δρόμο τους σε' άλλα μέρη του άωρηκτού.

[Άδριον ή συνέχεια]

ΑΝΑΔΡΟΜΑΙ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧΟΥ

Α'Ιδιότιμη Κύριε,

Είς το μέρος της άξιοθαυμάστου άληθούς ιστορικής περιγραφής σας των Βαλκανικών πολέμων 12—13, έργου σοφάρας έρευνής και άκαταβλήτου προσπαθείας, προκειμένου εύκοιως περί της ναυμαχίας της Έλλάς, εις την τελευταίαν παράγραφον της πρώτης στήλης μεταζόν άλλων κατά την αφήγησιν αυτού τουτου του τότε κυβερνήτου του θωρηκτού 'Ανδρέα Δ. Μισούλη άναφέρεται ότι ο ναύαρχος άρχηγός του στόλου κ. Κουντουριώτης επέβη του θωρηκτού του «Ψαρά» και έξετρασε την ευαρέσκείαν του, εν επιθεωρήσει, επ' ουδένος δεάλλου πλοίου έπεβη καθ' όλην την διάρκεια του πολέμου.

Επειδή διά τρίτην φοράν κατά τα 12—13 προσέγραψα έδελόμισα προς συνάντησιν του κινδύνου, άμικορδέσσιατα υπηκοτών ως Α' τάξεως ύποθηγανικός έπι του θωρηκτού «Ύδρας» διακομίσαι να σάς βεβαίωσω υπεύθυνος ότι θα προέλπει περί κάποιος παρεξηγήσεως και' όσον ο ήρωικός μας ναύαρχος μετά την ναυμαχίαν έπεσσεφθ όλη τα σάφη και εν επιθεωρήσει συνεχόρη τα επίτελεία και τα πληρώματα ές ίσον αίσθανόμενος άγάπην προς πάντας τους επ' αυτόν πολεμιστάς του. Ένθυμώμαι, πόλιστα καλώς ότι κατά την εν τή θωρηκτώ μας επίσκεψίν του, κατεχόμενος εκ συγανήσεως έπεχείρησα να τή άσπασώ την χείρα του, άλλα απέσυρε ταύτην ως πράττουσι συνήθως οι νεοφώιστοι υμνοφρονοί, είπων: Δεν είμαι σεαυτής να μου φιλήσθς το χειρ. Και προσέδωκε άμικρη! Έμμεθα Μπαρούνη ότι έρεργατη πλησίον σου ένα βλήμα παρά τή έργαστασίφ του καταβύου και άπορώ πως, δεν σε έκαμε σάχη.

Στολός τη 4 Μαΐου 1931

Μετά άπέφρον έγκρίσεως,

ΑΔΑΝ, ΕΜ. ΜΠΑΡΟΥΤΗΣ

(άποσηγανικός)

Δευτέρα, φρονεούσε εις την ναυ-
μαχίαν τής Έλλης;

ρηκά τὰ λαβόντα μέρος εις την ναυμαχίαν τής Έλλης ήσαν ο «Βαρβα-
ρόσας», τὸ «Ιουργούτ-Ρεϊς», τὸ «Με-
σουδιέ» καὶ τὸ «Ασάρι-Τεφίκα». Τὰ
«Ψαρά» ἔβαλον ἐναντίον τοῦ «Με-
σουδιέ» περὶ τὸ νότον ἐξωκλιμαίνον
διὰ ταχυβόλων μεγάλου καὶ μέσου δια-
μετρήματος ἐκ τῶν τουρκικῶν θωρη-
κίων, ἐκτοπίσαντες 10.000 τόνων
περίπου καὶ προσφάτως τότε ἀνακα-
νισθέν εις τὸ ναυπηγεῖον Ἀνκόβιντο.
Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐνάρξε-
ως τῆς ναυμαχίας ἡ ταχυβολία του
κατέστη λίαν καταφανὴς καὶ τὰ «Ψα-
ρά» ἂν καὶ εἶχον διαπύην τοῦ ναυάρ-
χου, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ ἑλληνικά θω-
ρηκτά, νὰ βάλλουν κατὰ τῆς τουρκικῆς
ναυμαχίας, ἔβαλλον κατόπιν διατα-
γῆς τοῦ κυβερνήτου τῶν κατὰ τοῦ «Με-
σουδιέ». Μετ' οὗ πολὺ τὸ θωρηκίον
τοῦτο βλήθη ὑπερβολῶς ἐξήλθε τῆς
γομαρτικῆς παραγωγῆς τῶν τουρκικῶν
καὶ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐπύκρη πρὸς
τὰ Στενά ἐγκαταλείπων τὸν ἀγῶνα.
Τὴν θέσιν του κατέλαβε τὸ θωρηκίον
«Ασάρι-Τεφίκα», ὁπερ ἐβλήθη ἐπίσης
καὶ πυρκαϊὰ ἐξεργάη ἐπ' αὐτοῦ λίαν
καταφανῆς. Οὕτω ἡ φυγὴ καὶ αἱ πρῶ-
ται ζημίαι τῶν τουρκικῶν θωρηκίων
ἐβεβηλώθησαν ἐκ τοῦ ἀριστέρου κατὰ
τὴν ναυμαχίαν ταύτην.

Τὰ «Ψαρά» ἂν καὶ ἔφερον πυροβό-
λα βραδυβόλα τῶν 27 καὶ τῶν 13, ἀ-
νέπτυξαν ταχυβολίαν οὐδέποτε ἐπιτεν-
χθεῖσαν κατὰ τὰ ἐν εἰρήνῃ γυμνάσια,
ὑπερέβησαν δὲ κατὰ ταύτην καὶ τὸν
«Αἰβέρωφ» διότι ἔβαλον 92 βολὰς διὰ
4 πυροβόλων καὶ τοῦτο διὰ δι' ὅλους
τοὺς τορτές, ἐνθ' ὃ «Αἰβέρωφ» ἔβαλλε
δι' 8 πυροβόλων ταχυβόλων ἐνὸς πε-
ραστερομένου πύργου μὲ ἴδιαν ἀνα-
χορηγίαν ἐκαστου.

Μετά τὴν ναυμαχίαν ὁ ναύαρχος ἀρ-
χηγὸς τοῦ στόλου Κωνσταντῆν· ἐπέ-
βη τοῦ θωρηκίου «Ψαρά» καὶ ἐξε-
φρασε τὴν εὐχαριστίαν του, ἐν ἐπιθε-
ωρήσει, ἐπ' οὐδένος δὲ ἄλλου πλοίου
ἐπέβη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ
πολέμου.

Ἀλλὰ παρουσιάζουν ἰδιαιτέρων ὅλων
ἐνδιαφέρον καὶ αἱ ζωηρόταται ποσει-
αὶ ἐντεχνώσεις τοῦ δημοσιολογοῦ καὶ
Κ. Φαλάτς· ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν τῆς
Έλλης τὴν ὁποίαν παρακολουθήσαν
ἐκ τοῦ πληθίου ἀπὸ τοῦ «Αἰβέρωφ».

Εἰς τὰς δύο μετὰ τὴν μεσημέριαν -χα-
θὰς γὰρ καὶ—κάποιο ὑποπλοῖο ἐ-
πὶ τῆς ἀνάμεσα Τενέδου καὶ Μυτιλή-
νης. Ὁ «Αἰβέρωφ» ἐφύγε τοῦ προβο-
λείου τοῦ ἐπάνω του ἄλλα φαινόμενα ἐν-
σὺν τὰ συνθηθιμένα ἐμπορικά καὶ τὸ
ἀρτος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ δρόμον του.
Μετ' οὗ ξημέρωμα ὁ στόλος βρέθηκε,
πάλι ἔξω ἀπὸ τῆς Τενέδου. Πληροῖσε
κατὰ τὰ διαδανέλλια χωρὶς νὰ παρα-
τηρήσῃ τίποτε ὑποπλοῖο, κανὼν ἡ κίνη-
σι, γόρσις, καθαρὰίσις τὸ Σηρὸ τῆς
Ἰμβρου καὶ ἔκτισσε γραμμὴ πορείας τῆς
Λήμνου. Θὰ γόρσις σὺν ὁμηγηρίῳ του
νὰ ἀνδρακεύσῃ. Κιτὰ τὰς ὁκτω—ἐξα-
κολουθεῖ ἡ ἀφήγησις τοῦ κ. Φαλάτς—
ἀρχίσαντες νὰ φαίνονται ἀπὸ
τὰ Στενά πικνοὶ καπνοί, οἱ νὰ
βγαίνουν ἀπὸ πλοία μαζεμένα καὶ πολ-
λά. Ὁ ἀνδοπολιούρχος τῆς ὑπηρεσίας
Κολιάτσης· ἀνέβηκε σὺν πρῶτῳ θω-
ρηκίῳ τοῦ θωρηκίου «Αἰβέρωφ» γὰρ νὰ
παρατηρήσῃ μὲ τὸ διασκηνομετρο τοὺς
καπνοὺς.

Κάτω στὴ γέφυρα περιμέναντες μὲ ἀ-
νυπομονήσαν καὶ σὲ λίγο ἀκούσθη βα-
θεῖα καὶ δυνατὴ ἡ φωνὴ τοῦ ἀξίωμα-
τικού:

—Πρόκειται πραγματικῶς περὶ πολε-
μικῶν πλοίων. Πιθανόντα εἶνε ὁ
ἐχθρὸς.

Δυνατὸ ὄχιος· πέρασε ἀπ' ὅλων τὰ
σώματα, οἷος· δύσκολο νὰ περιγραφῇ
καὶ νὰ ζωγραφισθῇ. Ὁ ἀγγελιαφόρος
τῆς γεφυρᾶς στάθηκε νὰ εἰδοποιήσῃ
τὸ Ναύαρχο Κωνσταντῆν σὺν διαμερί-
σμα του καὶ σὲ λίγο φάνηκε ὁ Ναύαρχος
γαυρούμενος, γελαστός καὶ λάμπον-
τας ἀπὸ κάποιον πόθο ἢ ἐλπίδα.

Μερικοὶ ναῦτες σὺν ἐπιστεγοῦ πρὸς τὸν
εἶδαν νὰ περῇ, εἶπαν, γοῖς νὰ ἐξ-
έροντες τίποτε γὰρ τοὺς ὑποπλοῖς κα-
πνοὺς:

—Ὁ Ναύαρχος γελᾷ. Ἐξάναντος θὰ
φάνηκε ἡ ἀγρυπνία.

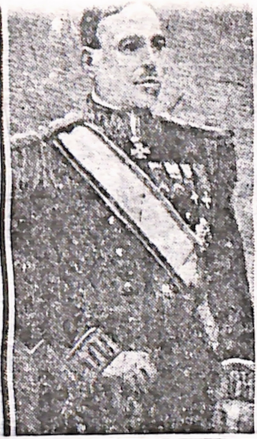
Καὶ τρέσαντες κατὰ τὴν γέφυρα νὰ μά-
θουν ἂν ἡ μολοδόσων.

Ὅταν ὁ ναύαρχος πέρασε ν' ἀνέβῃ τὴν
γέφυρα, ἔφυγε γὰρ μίαν στιγμὴν τὰ μά-
τια του μὲ τὰ χεῖρα κατὰ τὴν λουρίδα
τῶν Στενῶν. Διέκρινε καλὰ τοὺς κα-
πνοὺς τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἐβγαίνε ἀπὸ τῆς
φωλίας του καὶ ἔφερε τὸ χεῖρ του σὲ
σημάδι τοῦ σταυροῦ εὐχαριστικῶς τὸ
θεὸ γὰρ κείνου πούσπερ ἐπὶ τέλους.

Τὴν ἴδια στιγμὴν οἱ ἄνδρες τῶν ταχυ-
βόλων τοῦ ἐπιστεγοῦ τὸν ἀκούσαν νὰ
κάνῃ πλημμυρισμένους ἀπὸ χαρᾶς:

—Ἐλε Παναγία μου! Ἐλε Πανα-
γία μου!

Ἀπὸ τὸ πλήρωμα τὸ ἀπαραχρησμένον
εἰς συνθηθιμένας πομίνες ὑπηρεσίας
τοῦ καθισμοῦ, πολλοὶ οἱ ἄλλοι ἀκόμα
εἶχαν ἀντιληφθῇ τοὺς καπνοὺς καὶ τὸ

Ἀντιπλοίαρχος ΑΝΔΡ. ΜΙΑ-
ΟΥΛΗΣ, ὁ ὁποῖος ὡς πλοίαρ-
χος κατὰ τὸ 1912 διετέλεσε κυ-
βερνήτη τῶν «Ψαρά», λαβὼν
μέρος εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς
Έλλης καὶ τῆς Λήμνου

ἐχθροῦ. Μετὰ τὴν οἱ οὐρανιστὲς
στέλλαντες σημεῖα αἱ ἄλλα πλοία καὶ
δυσκολεῖσαν τὸ περπάτημα του. Ἐτοί-
μα μίαν στιγμὴν τοὺς φώναξε:

—Τί πετεῖστε μπροστά μου, καὶ μοῦ
κόλλετε τὸν ἀέρα!

Ἐπειτα ἡ χαρὰ του τοῦ φέρε μίαν ἐ-
ξαιρετικὴν ὁρμή γὰρ ἀσεία με τοὺς ἀ-
ξίωματικούς καὶ διαγνοῖ.

Τὸν ἴδιο καιρὸν ὁ ἀσπύριος τοῦ «Αἰ-
βέρωφ» ἐστειλε σ' ἀντιπροβλητικὰ τῆς
περιτολίας τὸ σήμα: Ε. Χ., σημα τῆς
ἐξόδου τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ ἴδια εἰδοποιήσις
ἔγινε μὲ γενικὸν σήμα καὶ οἱ τρία θω-
ρηκτά καὶ τέσσαρα ἀνιχνευτικά πρὸς συ-
νορεύσαν τὸν «Αἰβέρωφ».

Κοντὰ καὶ ξημέρωμα, κατὰ τὸν Κάβο
τοῦ Σηροῦ κατὰ τὴν Τενέδο, καί οἱ
σὺν Κεφάλῳ, βατόρμα φορητὰ, σὺβα-
ρὰ σὺν σφ. καὶ σὺν παρατάξει, ἀρ-
μενίσαν ἀνέπνοια γὰρ τὸ στόλο τῶν
Στενῶν. Ἀπὸ τῆς 8.20 μέχρι τῆς 9 ὁ
ὁρμὴν μετὰ τοῦ «Αἰβέρωφ» καὶ τῶν
ἀντιπροβλητικῶν τῆς περιτολίας ἐξ τῆς
ἀνατολίας.

Τὴν ἰδίαν ὁρμήν ἔφερε σὲ λίγο καὶ
τὸ ἀντιπροβλητικὸν «Βελοῦ». Περιτο-
λὸς μπρὸς σὺν Στενὰ καὶ φάνηκε
νύχτα ὁλοκαυρῶς καὶ μὲ σηκωμένα
ἀπὸ μακρὰ τὰ σήματα.

—Τὰ ἐμφανισθέντα πλοία εἶνε ἐχ-
θρικά.

εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Έλλης

φῶς.

Ὁ σκοπὸς τῆς πολεμικῆς ἐγέρεως
ἦσαν διαλεγμένοι ἀνάλαφρος, γαυρούμε-
νος, πεταχτός. Μία νικητήρια πνοὴ
περιούσε μαζί του, καὶ ὁ θρίαμβος φαι-
νότανε νὰ γίνῃ ὁ συνθετὴς του.

Κάποια βοήθῃ ἔνα εἶδος θύελλα· ἐτοι-
μη· νὰ ἐξαπάρῃ, σηκώθηκε τότε καὶ
συνέπρη τὴν ναυμαχίαν. Ἄλλοι εἶχαν
ἀντιληφθῇ οἱ ἴδιοι πρὸ τῶν ἐχθρῶν
στόλο, ἄλλοι εἶχαν ἀκούσει τὴν ἐξοδὸν
του, ἀτήρησαν ὅμως καὶ πολλοὶ ξένοι
ἀκόμα σὺν πρῶτοις ἀκούσθη. Ὅλοι ὁ-
μως τρέχανε σὺν θεοῖς τοὺς πρῶτους
καὶ γλήγοροι σὺν σάλλισμα καὶ σὺν μω-
γαλὴ διαταγῇ του.

Κάθε ἀνδρὴς σὺν θεοῖς του, καὶ κάθε
θεὸς γὰρ καθε ἀνδρᾶ. Ὅλες οἱ θυρί-
δες καὶ αἱ ἐξοδοὶ κλειστικαί, καὶ ἡ
ζωὴ μέσα σὺν σκάφος· ὁ ὅλος τῆς τῆς
ἐνέμοι πρὸς νὰ κινή τὸ καράβι πρὸς
ἀπ.ορρήτω καὶ πρὸς ὁλέθριον σὺν ἐχ-
θρῷ.

Τὰ πυροβόλα ἀρχίσαντες νὰ κινῶνται
δεξιά καὶ ἀριστερά, ἄνω καὶ κάτω.
Σωλήνες γὰρ τὴν πυρκαϊὰ σπρωδῆσαν
σὺν καταισνησά. Διασπινόμενα δοκι-
μαζόμενα. Οὐρανιστὲς μεταφύσαντες σή-
ματα καὶ σηματοδοκῶντες νυσοκόμοι τρέ-
χανε παντοῦ μοιραζόμενος ἐπιδόρους
μεσὰ σὲ μικρὰ δέματα· κρεβάτια καὶ
χειρουργικὰ ἐργαλεῖα μεταφερόμενα
σὺν θωρακισμένῳ νυσοκομείῳ.

Πύργοι, κανόνια, σκοπευτικὰ μηχανή-
ματα, φορεῖα, σωλήνες τορπιλλοβλήτι-
κοί, νυσοκομεία, ἀποθήκες καὶ πυρο-
σβεστικὴ ὑπηρεσία ὅλα σὲ κίνηση καὶ
σὲ ἐνταση πρὸς προκαλοῦσιν τὸν πυρετὸ
καὶ τὸν τρομὸν.

Οἱ πυροβολητὲς ἀνεβαίναν ἔνα μᾶ-
ζεμα σὺν πυργῶν τους, οἱ μηχανικοὶ
καὶ οἱ θερμαστὲς κατεβαίναν σὺν θε-
σῆς τους, οἱ ἀνθρώποι τῶν πορτιδαπο-
θηκῶν χανόναν σὺν βαθεῖα διαμερί-
σματά τους. Ἄλλοι τρέχανε νὰ κλείσουν
τὰ στεγανά, ἄλλοι πετούσαν σὺν
θάλασσᾳ καθε εὐφλεκτὴν ὕλη. Λίγα λό-
για καὶ δουλειὰ πολλή.

Πάνω σὺν κατὰστρωμα καὶ σὺν ἐπί-
στεγο ὁ ὑποκελευστὴς διανέμει Σβο-
ρῶνους μαζί με τοὺς ναῦτες Παλῆ, Τζι-
τζά, Μπρινάκο, καὶ τὸν διοικὸν Πανού-
του, τοποθετοῦσαν τοὺς σωλήνες τῆς
πυρκαϊᾶς, στερεώναν τὰ σύματα τοῦ
ἀσπυρίου, βάσαν σὲ λειτουργία τὰ
δύο μεγάλα ἱπλάρια, πετούσαν σὺν θά-
λασσᾳ βαρέλια γεμάτα ροῦμι, νινεκέ-
δες μὲ πετρελαιο καὶ βενζίνη, καὶ ἄλλα
δογμὰ μ' εὐφλεκτὰ ὕλη. Ἐπειτα ἀρ-
χίσαν νὰ γεμίζουν με νερὸ τῆς μεγᾶ-
λης βάρκας.

[Ἀῦριον ἢ συνέχεις]